GELIJKE KANSEN OP EEN GEZOND LEVEN

Kadernota 2023

Hart voor Brabant

Mensen kansen bieden om gezond te leven. Dan kunnen ze meedoen en alles uit het leven halen. Dat maakt zelfredzamer én gelukkiger. Dat is onze missie.

Publieke gezondheid

De activiteiten van de GGD zijn bedoeld om mensen zo gezond mogelijk te laten leven. We houden de gezondheid in de gaten, bevorderen gezond gedrag en beschermen mensen tegen bedreigingen zoals besmettelijke ziektes. Hierbij werken we samen met de inwoners, met onze partners en met gemeenten. Zo bouwen we aan een gezonde leefstijl en een gezonde omgeving.
Voor wie meer wil lezen over ons werk: zie bijlage 1 en bijlage 2.
Mensen zijn verantwoordelijk voor hun eigen gezondheid, maar vertrouwen ook op de overheid voor steun en bescherming. De gemeenten in Brabant-Noord en Midden-Brabant beleggen deze taken bij de GGD Hart voor Brabant (hierna: de GGD). Dit staat in de Wet publieke gezondheid.
Er zijn meer wetten die leiden tot GGD-taken, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo-toezicht, plustaak), de Wet veiligheidsregio's (rampenbestrijding) en de Wet kinderopvang (toezicht, basispakket). Verder bepalen lokaal en landelijk beleid ons werk.

In deze kadernota staan de hoofdlijnen van ons beleid in 2023. We schetsen de laatste fase van onze beleidsvisie en de belangrijkste ontwikkelingen. We kijken vooruit naar 2024-2027 en we noemen de financiële uitgangspunten voor 2023.
De nota is de eerste stap naar onze begroting 2023. We nodigen de gemeenteraden uit om hun zienswijze te geven op deze kadernota. Die nemen we dan mee bij de uitwerking van de begroting.

Beleidsvisie: afronden en vernieuwen

In 2019 stelde het GGD-bestuur zijn beleidsvisie 2019-2023 vast. Rapportages laten zien dat we resultaten boekten en dat we, ondanks de coronacrisis, onze ambities verwezenlijken. We zijn dus op de goede weg, maar we zijn er nog niet helemaal. In 2023 ronden we dit deel af.
De ontwikkelingen in de maatschappij wijzen erop dat we met onze visie op het juiste spoor zitten. We hebben de belangrijke opdrachten in beeld en er zijn resultaten om op voort te bouwen. Daarmee creëren we duidelijkheid en vertrouwen om nieuwe uitdagingen aan te gaan.
Dit alles sluit aan op het advies *Van verschil naar potentieel* van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, die stelt dat een lange adem nodig is om structureel effect te bereiken.

In 2023 stellen we de nieuwe beleidsvisie vast. We volgen daarin het huidige spoor, maar zetten wel een ander accent: we gaan (nog) meer focussen op de groepen waar het effect het grootst is. Zo leveren we een bijdrage aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.
Wat daarvoor precies nodig is, werken we uit met inwoners, partners en gemeenten. We benutten onze ervaringen met bijvoorbeeld de wijkaanpak corona (testen en vaccineren), maar ook met de aanpak van de gezonde omgeving. Daarbij kijken we goed waar de ruimte zit, door anders te werken, groepen anders te benaderen. We laten ook werkwijzen los zodat we onze energie nog meer kunnen richten op die groepen waar het effect op gezondheid het grootst is omdat zij in slechte gezondheid leven: daar liggen ook de meest complexe problemen.
Dit krijgen we niet alleen voor elkaar: we werken samen met partners uit andere domeinen.

Ontwikkelingen

Hieronder staan de belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op ons werk in 2023.

Gezondheidsverschillen

De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving stelt in zijn rapport *Een eerlijke kans op een gezond leven* dat de kansen op een gezond leven niet gelijk zijn en dat de verschillen hardnekkig zijn. Er is dus werk aan de winkel.
We richten ons dan vooral op de groepen waar de meeste gezondheidswinst te halen is. Mensen die leven in een omgeving die hen kwetsbaar maakt en die het meest kunnen winnen in hun gezondheid, zoals mensen met een lage sociaal economische status, asielzoekers en arbeids-migranten. En ook op (kwetsbare) jeugdigen omdat die nog een lang leven voor zich hebben.
Dit alles lukt alleen als we samenwerken met die groepen en met onze partners.

Coronacrisis

COVID-19 blijft ons leven voorlopig beïnvloeden en we moeten leren omgaan met infectieziekten. Het is nu zaak om te investeren in gezondheidsbevordering om mensen weerbaarder te maken. We passen toe wat we leerden uit de aanpak van de coronapandemie.

De richting voor 2023

Iedereen moet gelijke kansen krijgen om gezond op te groeien en te leven. Als GGD leveren we daaraan een bijdrage in drie thema's: gezondheidsbevordering, gezonde omgeving en inzicht (zie ook bijlage 2). Hieronder werken we die uit.

Gezondheidsbevordering

De ambitie in onze beleidsvisie is: *"een passend aanbod voor het versterken van gezondheids-vaardigheden[1] met aandacht voor de eerste levensjaren en voor de gebeurtenissen die kunnen leiden tot kwetsbaarheid".*

> In 2023 biedt de jeugdgezondheidszorg iedere jeugdige een persoonlijk 'pakket', waarbij we de landelijke richtlijnen vertalen in maatwerk. Bijvoorbeeld: meer of juist minder contacten met het consultatiebureau.

Voorbeelden van resultaten[2]:

- een nieuw contactschema bij de jeugdgezondheidszorg;
- prenataal huisbezoek zwangere vrouwen;
- preventie postpartum depressie;
- lokale coalities Kansrijke Start;
- brede invoering Nu Niet Zwanger;
- wijkgericht vaccineren (corona).

[1] Dit zijn de vaardigheden om informatie over gezondheid te krijgen, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken.
[2] De resultaten in deze paragraaf zijn een bloemlezing/samenvatting van de resultaten uit de laatste bestuursrapportage. Ze komen uitgebreid terug in de jaarstukken 2021, in het voorjaar van 2022.

2023: de kansen op gezondheid staan centraal

We gaan door met dit werk en concentreren onze aandacht op wijken en buurten. We werken risicogericht en voor kwetsbare mensen, dus daar waar de meeste verbetering te halen is.
Deze aanpak draagt bij aan het verkleinen van de gezondheidsverschillen.
Partners en gemeenten werken hard aan regionale preventie. De GGD pakt hier zijn rol en maakt de ambities van deze netwerken mee waar. Daarbij willen we niet alleen uitvoeren, maar ook coördineren: meer inzetten op langer samenwerken en minder op kleine, incidentele projecten.
Ook verbeterden we in de coronacrisis onze werkwijze voor doelgroepen en die bouwen we uit.

Gezonde omgeving

Een gezonde leefomgeving werkt positief op de gezondheid en het welzijn. De omgeving is hét thema dat grote groepen raakt, negatief én positief.

> In 2023 heeft gezondheid een volwaardige plek in de belangenafweging bij gemeenten. De GGD is bij gemeenten in beeld als vanzelfsprekende partner bij het inrichten van een gezonde leefomgeving

2023: een omgeving waarin het gezond wonen en werken is

We bouwen verdere op de belangrijkste resultaten uit de afgelopen periode:

- het (door)ontwikkelen van de Kernwaarden gezonde leefomgeving en de Handreiking Planregels voor gezondheid: met gemeenten kijken hoe gezondheid een plek kan krijgen in omgevingsvisies en omgevingsplannen;
- het geven van integrale adviezen aan gemeenten over hun omgevingsvisie, omgevingsplan en over onderwerpen als veehouderij, woningbouw of windmolens.
- het – met gemeenten – ontwikkelen van producten waardoor zij gezondheid beter kunnen meewegen bij het verlenen van vergunningen;
- het – met partners – doorontwikkelen van de Brabantse Omgevingsscan: een betere bekendheid, gebruiksvriendelijker en met nog meer thema's;
- het borgen van de rol van de GGD in de samenwerking voor een gezonde omgeving, waarbij we aansluiten bij die tafels waar de impact op de gezondheid het grootst is.

Inzicht

Een gezonde regio vraagt om een goed zicht op gezondheid. Inzicht is nodig om te bepalen waar de grootste kansen voor gezondheid liggen en wat de effecten zijn van interventies.

> In 2023 hebben we actuele gezondheidsinformatie via interactieve dashboards. De gemeente kan met onze data beter onderbouwde keuzes maken voor de preventieve en publieke gezondheid.

We investeerden veel in het benutten en verbeteren van onze databronnen. Daarnaast werkten we samen met partners om data te verrijken. En we boekten resultaten:

- de volwassenmonitor;
- ons onderzoek via het GGD Gezondheidspanel;
- het ontwikkelen van coronadashboards;
- inzichten in het werkgebied van de GGD (wijkfoto's, themaschetsen);
- gedragsinzichten (tandenpoetsen bij peuters, borstvoeding);
- presentaties, toelichtingen en webinars met duiding van onderzoek.

2023: cijfers en kennis over gezondheid

Om iedereen gelijke kansen op gezondheid te geven hebben sommigen meer ondersteuning nodig. Inzicht is daarvoor een voorwaarde. We verrijken data door slim samen te werken met partners. We koppelen data en investeren in technieken voor het verwerken van grote databronnen.
Bij het gebruik van data houden we ons aan de privacyregels, zodat inwoners erop vertrouwen dat informatie over hen niet te herleiden is en zij die met ons willen blijven delen.

De GGD als bedrijf

De GGD werkt voor 1,1 miljoen mensen in 19 gemeenten, met ongeveer 800 medewerkers.
De beloften in onze beleidsvisie waren: *Klant centraal*, *Verbinden met het veld* en *Vernieuwen*.
En we boekten hier successen:

- nieuwe kanalen voor klanten om contact te leggen met de jeugdgezondheidszorg;
- de nieuwe GGD-website: klanten vinden nu makkelijker de juiste informatie;
- nieuwe herkenbare vestigingen, ingericht voor activiteitgerelateerd werken;
- het opzetten van het Brabantse RONAZ (regionaal overleg niet acute zorg);
- innovatieve projecten van en met externe partners.

Een actueel basispakket

Met een actueel basispakket sluiten onze diensten nog beter aan bij de behoefte. In een nieuw basispakket vertalen we de ervaringen met corona, de (veranderde) behoeften en succesvolle interventies. Daarbij gaat het om de inhoud en de opbrengsten; er is geen financiële taakstelling.

Huisvesting

Er kwamen regionale vestigingen, in Den Bosch, Tilburg en Waalwijk. In Oss gaat in 2022 het nieuwe gezondheidsplein open en ook voor Uden gebeurt dat nog in 2022.
De nieuwe huisvesting leidt tot een jaarlijkse structurele besparing van ongeveer € 450.000. Na het realiseren van alle vestigingen kan het algemeen bestuur besluiten over het inzetten van deze besparing. Dit besluit kunnen we dan verwerken in de begroting 2024.

Doelmatigheid

We willen ook een begroting met ruimte om te kunnen blijven vernieuwen. Er zijn zaken die de kosten mogelijk structureel verhogen, zoals het functiehuis en de privacyregels, maar die proberen we op te vangen in de eigen begroting. We willen daarom onze doelmatigheid verhogen door effectieve en efficiënte bedrijfsvoering, zodat we dit soort kostenstijgingen kunnen opvangen. We gebruiken daarvoor onder andere de (landelijke) GGD-benchmark, voor de primaire processen en de overhead. Én voor de tarieven, want bijvoorbeeld de tarieven voor het toezicht op de kinderopvang zijn veel lager dan bij andere GGD'en.

Moderne werkgever

De uitdagingen voor werkgevers zijn groot, zeker in de gezondheidszorg. De arbeidsmarkt wordt krapper, de vergrijzing neemt toe en de instroom van (jonge) medewerkers is lager dan de uitstroom. Ook de GGD merkt dit, in medische en niet-medische functies.
We werken eraan om een aantrekkelijke werkgever te zijn voor huidige en nieuwe medewerkers: we investeren in duurzame inzetbaarheid, mobiliteitsbeleid, vitaliteit en een up to date functiehuis. We werken samen, bijvoorbeeld bij het opleiden van nieuwe verpleegkundigen en artsen en doen mee in de Health Innovation School.
De GGD staat in de schijnwerpers en dat heeft ook een keerzijde: men spreekt onze medewerkers persoonlijk aan op de wijze waarop de GGD zijn taken uitvoert. We willen hen helpen om hiermee om te gaan en vooral te focussen op het belang en het effect van het werk dat we doen.

Gemeentelijke bijdrage 2023 (indicatie)

Gemeentelijke bijdrage basispakket 2022, per inwoner	€	35,40
HPV-vaccinatie jongens		PM
Gemeentelijke bijdrage basispakket 2022, per inwoner	€	35,40
Indexering 2023	€	1,21
Actualisatie basispakket		PM
Gemeentelijke bijdrage basispakket 2023, per inwoner	€	36,61

Toelichting

HPV-vaccinatie jongens

Vanaf 2022 loopt ook de financiering van de HPV-vaccinaties voor jongens via het gemeentefonds. Als er nieuwe vaccinaties in het programma komen via het gemeentefonds, vertalen we deze uitkering naar de gemeentelijke bijdrage. Dat geldt ook voor wijzigingen in de (rijks)subsidie-regeling voor seksuele gezondheidszorg. Dit soort aanpassingen is voor de (gezamenlijke) gemeenten budget neutraal.

Indexering 2023

De exploitatie van de GGD is loon- en prijsgevoelig. Daarom willen we een consistente index voor de gemeentelijke bijdrage, met objectieve maatstaven en bronnen en vrij van beleidsmatige keuzes. Hiervoor volgen we de afspraken in onze gemeenschappelijke regeling, die bepaalt dat we hier het systeem gebruiken van de gemeente Tilburg: jaarlijks voorspelt zij de loon- en prijs-stijgingen op basis van cijfers van het Centraal Planbureau. Ze corrigeert dan ook voor de werkelijke ontwikkeling in de twee vorige jaren. Hierdoor loopt de index gelijk met de reële stijging van lonen en prijzen.
In december kregen we van de gemeente Tilburg de eerste cijfers: een voorlopige index voor 2023 van 3,42% (zie bijlage 4). De definitieve cijfers verwerken we in april in de begroting.

Actualisatie basispakket

Na een vertraging door de coronacrisis werkt een projectgroep met o.a. gemeenteambtenaren nu verder aan een actueel basispakket, met een beschrijving wat we voor welke taak doen, wat de (wettelijke) grondslag is en wie het betaalt. Dit nieuwe pakket kan leiden tot een lagere of hogere gemeentelijke bijdrage. Daarom noemen we het hier, voorlopig, als PM-post.
In april sturen we een voorstel naar de gemeenten, tegelijk met de begroting 2023, zodat de raden ook hierop hun zienswijze kunnen geven. In juli stelt het algemeen bestuur van de GGD het basispakket dan vast.

DE GGD IN EEN OOGOPSLAG

Mensen

- ruim 1 miljoen inwoners in 19 gemeenten, waarvan ongeveer 200.000 jeugdigen
- ruim 800 medewerkers[3]
- ruim 60 consultatiebureaus en vijf vestigingen met een gezondheidsplein: Tilburg, Den Bosch, Oss, Waalwijk en Uden

Er zijn vier GGD-regioteams, vandaar de vier kleuren.

Taken

- jeugdgezondheid
- gezondheidsbescherming
- gezondheidsbevordering en leefstijl
- monitoren, signaleren en advies
- toezicht houden
- publieke gezondheid bij rampen en crises
- openbare geestelijke gezondheidszorg

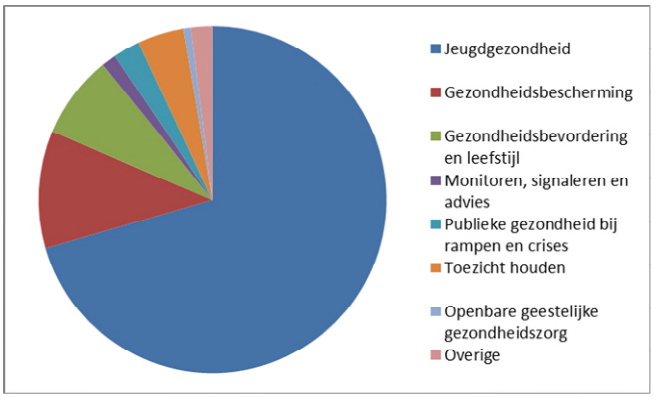

Geld

Inkomsten in 2022	**€ 65,2 miljoen[4]**
• basispakket	€ 40,4 miljoen
• plustaken voor gemeenten	€ 10,0 miljoen
• plustaken voor anderen	€ 14,8 miljoen

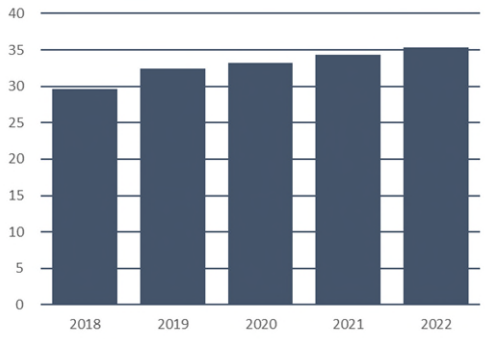

Gemeentelijke bijdrage 2022, per inwoner: € 35,40

[3] Zonder de tijdelijke medewerkers voor de beheersing en bestrijding van het coronavirus.
[4] Zonder de inkomsten en uitgaven voor de coronacrisis.

Onze taken

Gezondheidsbevordering

Jeugdgezondheid

De GGD helpt mee om alle kinderen gezond te laten opgroeien en kijkt daarbij ook naar de omgeving. We hebben (bijna) alle kinderen in beeld en bieden hen en hun ouders (vooral preventieve) zorg en steun om gezondheidsproblemen te voorkomen. We signaleren, adviseren en verwijzen zo nodig door. Volgens de landelijke richtlijnen bieden we contacten aan, houden we de groei en ontwikkeling bij en vaccineren we jeugdigen. We hebben ook aandacht voor de psychosociale aspecten en de situatie thuis. Als de GGD'er afwijkingen of problemen ziet, bespreekt ze met de ouders of doorverwijzen nodig is. Bij opvoedingsproblemen kan de jeugdverpleegkundige kort ondersteuning aanbieden. Ook als er geen afwijkingen zijn, overlegt zij met de ouders/opvoeders over het vervolg. Daardoor is preventieve zorg op maat mogelijk: als een kind meer aandacht nodig heeft, krijgt het die ook.

Gezondheidsbevordering en leefstijl

Door een gezonde leefstijl is veel ziektelast te vermijden. Bij het bevorderen van een gezonde leefstijl zijn veel partijen betrokken, zoals scholen, sportclubs en welzijnsinstellingen. Het gaat dan onder andere over voeding en bewegen, roken, alcohol, drugs en depressie.
Gezondheidsbevordering gaat over het beïnvloeden van het gedrag én van de omgeving. We signaleren risico's, adviseren scholen, partners en gemeenten en sluiten aan bij de lokale vraag. Deze taken voert de GGD ook uit voor statushouders, die onder de verantwoordelijkheid vallen van de gemeente. Een goede integratie leidt tot een gezonde basis, die ook voor deze nieuwe inwoners heel belangrijk is.

Openbare geestelijke gezondheidszorg

De openbare geestelijke gezondheidszorg richt zich op problemen als het mijden van zorg en het vertonen van verward gedrag door bijvoorbeeld mensen met psychische problemen, daklozen, vereenzaamde ouderen, vluchtelingen en ex-gedetineerden. Het zijn de kwetsbare mensen die nauwelijks een beroep doen op hulp, maar wel zorg nodig hebben. We proberen ervoor te zorgen dat zij niet tussen wal en schip geraken.
De GGD heeft hierin een beperkte taak: het meeste valt onder de plustaken. We willen deze groepen zo goed en zo vroeg mogelijk in beeld krijgen en hen waar nodig doorgeleiden naar de juiste zorg. De gemeente kan ook onze kennis en expertise inzetten. Zo kan de GGD helpen bij het beoordelen van verwarde mensen om te voorkomen dat zij te snel in (kostbare) GGZ-trajecten belanden.

Gezonde omgeving

Gezondheidsbescherming

De GGD werkt continu aan het in beeld brengen en het voorkomen van besmettelijke ziekten. Denk aan de vaccinatiecampagne bij hepatitis A, het spreekuur seksuele gezondheid of de screening op tuberculose. Onze reizigersadviezen helpen reizigers veilig op weg met voorlichting en vaccinaties. Daarnaast adviseren we (zorg)instellingen over hygiëne en inspecteren we tattoo- en piercing-shops. Het doel is hier: de verspreiding van infectieziekten voorkomen of de gevolgen beperken. We richten ons ook op de invloed van het milieu op de gezondheid. We weten veel van onder andere veehouderij, lucht, geluid, bodem, straling en klimaat. De GGD geeft inwoners en gemeenten adviezen en denkt mee over een gezonde inrichting van de leefomgeving, in het buitengebied en in de bebouwde kom. Daarmee kunnen we een bijdrage leveren aan een gezonde, toegankelijke en veilige omgeving, die uitnodigt tot bewegen. Dat heeft een positief effect op de gezondheid.

Toezicht houden

De GGD houdt toezicht op veel instellingen, zoals de verschillende vormen van kinderopvang, en controleert onder andere op de hygiëne, veiligheid en pedagogische kwaliteit. Dat draagt bij aan een goede start voor kinderen. Ook onderzoekt de GGD incidenten bij aanbieders van de Wet maatschappelijke ondersteuning (plustaak), waarna de gemeente handhaaft.

Publieke gezondheid bij incidenten, rampen en crises

Rampen, incidenten en crises hebben een grote impact op het leven. Dan heeft ook de GGD een rol: de directeur publieke gezondheid is verantwoordelijk voor de geneeskundige hulpverlening in de regio. De GGD geeft advies over vier processen: infectieziektebestrijding, medische milieukunde, psychosociale hulp en gezondheidsonderzoek na rampen. In acute situaties heeft de directeur de regie op de inzet van zorg, zoals bij vaccinaties tegen een grieppandemie. Ook ondersteunt de GGD gemeente en school bij kleinere incidenten en zedenzaken. Dit zijn vaak schokkende gebeurtenissen die veel onrust veroorzaken. Daarnaast onderzoekt de forensisch arts bij onnatuurlijk overlijden en - voor politie en justitie - bij straf-/zedenzaken en bij letsel door bijvoorbeeld geweld of kindermishandeling.

Inzicht

Monitoren, signaleren en adviseren

De GGD brengt de gezondheidsproblemen in wijk en buurt in kaart en adviseert over een effectieve aanpak. We werken samen met zorginstellingen, verzekeraars en gemeenten om data aan elkaar te koppelen en ontwikkelingen in gezondheid en ziekte te signaleren. Er is steeds meer behoefte aan actuele (detail)informatie over het individu, de school, de wijk en de gemeente. Deze info komt ook sneller en vaker beschikbaar.

Gemeentelijke bijdrage basispakket 2023 (indicatie)

	Aantal inwoners	Gemeentelijke bijdrage basispakket 2023 in €	waarvan: lokaal accent in het basispakket in €
Bernheze	31.596	1.156.730	97.370
Boekel	11.029	403.772	33.988
Boxtel	33.058	1.210.253	101.876
Dongen	26.424	967.383	81.432
Gilze en Rijen	26.638	975.217	82.091
Goirle	23.994	878.420	73.943
's-Hertogenbosch	156.135	5.716.102	481.167
Heusden	45.478	1.664.950	140.151
Hilvarenbeek	15.776	577.559	48.617
Land van Cuijk	90.777	3.323.346	279.751
Loon op Zand	23.692	867.364	73.012
Maashorst	58.300	2.134.363	179.665
Meierijstad	82.427	3.017.652	254.018
Oisterwijk	32.555	1.191.839	100.326
Oss	92.917	3.401.691	286.345
Sint-Michielsgestel	29.597	1.083.546	91.210
Tilburg	223.090	8.167.325	687.504
Vught	31.687	1.160.061	97.651
Waalwijk	49.327	1.805.861	152.013
Totaal	**1.084.497**	**39.703.435**	**3.342.131**

Toelichting

Het aantal inwoners baseren we op de voorlopige CBS-cijfers van 1 september 2021.
Dat geldt ook voor de inwoners van de nieuwe gemeenten Maashorst en Land van Cuijk.
De definitieve aantallen van 1 januari 2021 zijn er in mei 2022; die vormen dan de basis voor de begroting 2023.

Indexering 2023 (indicatie)

Nominale ontwikkelingen

	2021	2022	2023	Totaal
Prijzen				
Begroting 2022	1,50%	1,60%	0,00%	
Begroting 2023	2,30%	1,80%	1,80%	
Totaal	0,80%	0,20%	1,80%	2,80%
Lonen				
Begroting 2022	2,90%	1,60%	0,00%	
Begroting 2023	3,85%	2,60%	1,80%	
Totaal	0,95%	1,00%	1,80%	3,75%

Correctie prijsontwikkeling 2021 en 2022			1,00%	
Correctie loonontwikkeling 2021 en 2022			1,95%	
Gewogen correctie nominale ontwikkeling 2021/2022			1,62%	
Gewogen correctie nominale ontwikkeling 2023			1,80%	
Totaal index gemeentelijke bijdrage 2023			**3,42%**	**3,42%**

Loon-/prijsverhouding			
Lasten begroting 2022 (x € 1.000)	65.679		
Personele lasten	42.466	64,66%	65%
Materiele lasten	23.213	35,34%	35%

Toelichting

In maart 2022 actualiseren we de indexcijfers, op basis van de cijfers van de gemeente Tilburg. Dat leidt dan nog tot een aanpassing van de gemeentelijke bijdrage.

GGD

Hart voor Brabant